

Informasjon til aktuelle myndigheter, kommuner, grunneiere og andre

Aktiviteter i tilknytning til forskningsprosjektet "Jerven og en verden i forandring" i 2004.

Del A: Om prosjektet

Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) fikk i 2003 tildelt midler fra Norges forskningsråd (NFR) til et 5-årig forskningsprosjekt på jerv. I forbindelse med dette prosjektet er hovedaktiviteten knyttet til Sør-Norge. I dette brevet vil vi redegjøre for hvor vi planlegger aktivitet, hva prosjektet ønsker å gjøre og hvordan dette er tenkt gjort i 2004.

Prosjektbeskrivelsen er å finne på www.jerv.info.

Prosjektområdet

Jerven finnes over en større del av Sør-Norge, men med tanke på praktisk oppfølging er det nødvendig å avgrense områdene det er aktuelt å jobbe i. Området som prosjektet ønsker å jobbe det samme som angitt i 2003: de østlige deler av Sør-Norge med hovedavgrensningen ved E6 i vest, men dog inkludert Snøhetta området.

Innenfor dette området er det gjort ulike prioriteringer ut i fra hvilke delmål prosjektet skal løse. Det vil bli fokusert på områdene øst for Glomma i tilknytning til områder med ulv eller andre store rovdyr. Videre er det ulike delmål innen jerv-sau konflikten og dette kan være aktuelt i mange områder. Det er en prioritert oppgave å nå ut med informasjon om prosjektet til flest mulig. Dette gjelder særlig i områder der det er konflikter med jerv-sau er det viktig å på forhånd ta kontakt med berørte parter for diskutere aktuelle spørsmål, før det evt. merkes jerv i disse områder. Men vi ser det også som viktig å ha en dialog med andre interesserte som har spørsmål til prosjektet.

Merking av jerv

Tillatelse til å merke jerv er gitt av Direktoratet for Naturforvaltning (DN) og fra Forsøksdyrutvalget (FDU). Det er gitt tillatelse til å radiomerke inntil 9 voksne og 5 valper årlig. I tillegg vil det bli tatt vevs prøver av valper som ikke radiomerkes.

Ved fangst vil prosjektet bruke båsfeller i tillegg til fangst i forbindelse med yngling og annen tilfeldig fangst.

Båsfeller blir plassert ut på ulike steder (aktuelle kommuner er: Rendalen, Engerdal, Stor-Elvdal, Sunndal, Follidal m.fl.). Dersom det blir jevnlig aktivitet av jerv på disse fellene vil de bli armert for fangst. Oppfølging av disse fellene utføres av lokalt engasjerte personer. Prosjektet jobber for tida med å finne egnede steder for plassering av slike feller. Informasjon

om plassering av båsfaller vil etter hvert finnes på nettsidene www.jerv.info.

I forbindelse med registrerte ynglinger vil prosjektet forsøke å merke voksne og valper. Disse blir fanget på dagleier etter de har flyttet fra primærhiene, oftest i begynnelsen av mai. Selv hiene blir lokalisert i forbindelse med yngleregistrering av jerv som en del av det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr. Selve registreringen gjøres av Statens Naturoppsyn (SNO).

Radiosendere

Dyrene vil få en implanterte radiosendere og disse sendere skal brukes til å kunne lokalisere dyrene til visse tider. Ved hjelp av disse sendere vil det være mulig å følge dyrene i opptil 10 år, men de vil ikke gi mye data på dyrenes bevegelse. Til dette skal det brukes halsband med GPS sendere. Disse sendere gir opptil 8-10 posisjoner om dagen, men har foreløpig kun en begrenset levetid på 5 måneder. På grunn av dette er prosjektet avhengig av å gjenfange dyrene med jevne mellomrom for montere nye GPS-sendere ved behov.

Bruk av snøskuter

Prosjektet disponerer en snøskuter (registreringsnummer ZD-1241) som brukes i forbindelse med arbeid på prosjektet. I forbindelse med vitenskapelig undersøkelser er det i forskriftene til motorferdselloven gitt anledning til å benytte snøskuter, men dette betinger allikevel grunneierens tillatelse og tillatelse fra kommunen i de tilfeller der det er vedtatt kommunale forskrifter som regulerer slik motorisert ferdsel. Prosjektet arbeider nå med å innhente de nødvendige tillatelser.

Bruk av snøskuter skal begrenses til det som er strengt nødvendig og det er først og fremst ved forsøk på merking i forbindelse med yngling at det er aktuelt å bruke snøskuter. Dette skjer i perioden 20. april til 15. mai og det vil kun være snakk og å transportere personell og utstyr inn til aktuelle områder i fjellet. Ved forsøk på remerking på dagleier er det aktuelt å bruke snøskuter i mars og april. Videre kan det være aktuelt å bruke snøskuter ved transport/flytting av båsfaller og annet utstyr. *All bruk av snøskuter skal foregå så skånsomt som mulig med særlig vekt på minst mulig forstyrrelse av annet dyreliv.*

I forbindelse med arbeidet vil prosjektet ofte ha behov for ledsager/kjentfolk. Dette vil være personer med tilknytning lokalt i aktuelle områder (eks. Statens Naturoppsyn, Fjelloppsyn).

Bruk av snøskuter vil kun skje ved aktuelle grunneieres tillatelse.

Bruk av helikopter

Til gjenfangst har det visst seg at bruk av helikopter er det mest effektive og det er primært i forbindelse med dette at prosjektet ønsker å bruke helikopter. Bruk av helikopter er aktuelt i noen timer i mars måned.

I 2004 er det primært aktuelt å bruke helikopter til å gjenfange tidligere merkede jerver for å utstyre disse med GPS sendere eller bytte sendere. Bytte av sendere vil gjelde valper fra i fjor da disse kun fikk sendere med begrenset levetid. Hvor dette vil være aktuelt er avhengig av hvor dyrene befinner seg på det aktuelle tidspunktet. Siden prosjektet jobber i et stort geografisk område er det også nødvendig å innhente tillatelser i store deler av området selv om kun få steder blir aktuelle. Dette gjelder så vel bruk av helikopter og snøskuter.

Bruk av helikopter vil kun kunne skje der dette er angitt i søknaden til kommunen og der grunneieres tillatelse til landing er innhentet.

Oppfølging

På grunn av begrensede ressurser i prosjektet er det nødvendig å bruke studenter og frivillige ved gjennomføring av en del av det feltintensive arbeidet på prosjektet. Men prosjektet vil også engasjere lokale personer der dette er naturlig. Et eksempel på dette vil være oppfølging av båsfeller i forbindelse med fangst.

Samarbeid

Prosjektet samarbeider med flere pågående prosjekter i regionen og relevante prosjekter andre steder. "SKANDULV" og "Gaupeprosjektet" er slike prosjekter og videre samarbeides det med Universitetet i Uppsala i forbindelse med genetik på jerv og med "det svenske jervprosjektet" om aktuelle og felles problemstillinger. Videre vil prosjektet samarbeide med andre lokale prosjekter der dette er naturlig.

Videre informasjon

Fortløpende informasjon om prosjektet er tilgjengelig på internett (www.jerv.info). Relevant informasjon om prosjektet er å finne på disse sidene. For øvrig vil prosjektet kunne svare på henvendelser direkte ved behov og kunne stille opp på til møter m.m. og gi utdypende informasjon om det arbeidet som er gjort og som planlegges videre.

Kontaktpersoner:

Navn	Stilling	E-post	Kontortelefon	Mobiltelefon
Arild Landa	Prosjektleder	arild.landa@nina.no	73801458	93087930
Roy Andersen	Feltansvarlig	roy.andersen@nina.no	73801460	92403331
Roel May	PhD stipendiat	roel.may@nina.no	73801465	95785995
Jiska van Dijk	PhD Stipendiat	jiska.van.dijk@nina.no	73801512	92855439

Informasjon til aktuelle myndigheter, kommuner, grunneiere og andre

Aktiviteter i tilknytning til forskningsprosjektet "Jerven og en verden i forandring" i 2004.

Del B: Detaljer knyttet til de enkelte kommunene

Aktiviteten vil være ulike i de ulike områdene. Her vil vi redegjøre for hovedaktiviteter/planer knyttet til den enkelte kommunen.

Åmot:

En valp merket våren 2003 (Gråfjellet) vil det bli forsøkt merket i vår da senderen må byttes. Dette vil bli forsøkt gjort ved hjelp av helikopter i siste halvdel av mars. Prosjektet vil forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking og merking i forbindelse med yngling. Det er aktuelt å plassere ei båsfelle til fangst av jerv i kommunen.

Trysil:

Ei tisper med valp merket i grenseområdene mellom Engerdal og Rendalen våren 2003 brukte også områder innen for Trysil kommune. Se Engerdal/Rendalen om aktiviteter knyttet til disse dyrene. Prosjektet vil forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Engerdal:

Ei tisper med en valp ble merket i grenseområdene mellom Engerdal og Rendalen våren 2003. Valpen vil bli forsøkt merket i vår da senderen må byttes. Dette vil bli forsøkt gjort ved hjelp av helikopter i siste halvdel av mars. Det er også aktuelt å gjenfange tisper for å sette på ny GPS sender. Dette er aktuelt å gjøre i forbindelse med yngling eller ved hjelp av helikopter i siste halvdel av mars dersom tisper ikke yngler. Prosjektet vil forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking og merking i forbindelse med yngling. Det er aktuelt å plassere ei eller flere båsfelle til fangst av jerv i kommunen.

Rendalen:

Ei tisper med en valp ble merket i grenseområdene mellom Engerdal og Rendalen våren 2003. Valpen vil bli forsøkt merket i vår da senderen må byttes. Dette vil bli forsøkt gjort ved hjelp av helikopter i siste halvdel av mars. Det er også aktuelt å gjenfange tisper for å sette på ny GPS sender. Dette er aktuelt å gjøre i forbindelse med yngling eller ved hjelp av helikopter i siste halvdel av mars dersom tisper ikke yngler. En hannjerv merket våren 2003 i Stor-Elvdal har antageligvis delvis tilhold i Rendalen. Se kommentarer under Stor-Elvdal om aktiviteter i tilknytning til denne.

Prosjektet vil forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen dersom det skulle bli yngling her i vår.

Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på remerking og merking i forbindelse med yngling. Landing med helikopter kan være aktuelt ved forsøk på remerking i siste halvdel av mars måned. Det er plassert ei båsfelle til fangst av jerv i kommunen. Det er ingen planer om flere feller i kommunen men dette blir vurdert fortløpende.

Stor-Elvdal:

Ei tisper med 2 valper ble fanget i grensefjellene mellom Sollia og Ringebu våren 2003. Valpene ble ikke radiomerket. Tisper fikk GPS sendere som antageligvis har sviktet. For å kontrollere om denne jerven har senderen ennå vil prosjektet forsøke gjenfange dyret denne våren. Dersom jerven yngler vil dette bli forsøkt gjort i forbindelse med merkeforsøk i forbindelse med yngling. Hvis ikke, er det aktuelt å bruke helikopter i siste halvdel av mars i et forsøk på å gjenfange dyret.

En hannjerv fanget på Koppangskjølen i båsfelle våren 2003 er det aktuelt å gjenfange for å sette på GPS sender. Dette vil i så tilfelle måtte gjøres ved hjelp av helikopter i siste halvdel av mars måned.

Prosjektet vil forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen dersom det skulle bli yngling her i vår.

Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på remerking og merking i forbindelse med yngling. Landing med helikopter kan være aktuelt ved forsøk på remerking i siste halvdel av mars måned. Ei båsfelle er plassert i kommunen på Koppangskjølen. Det er aktuelt å plassere flere båsfeller i kommunen.

Alvdal:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen dersom det skulle bli yngling her i vår.

Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling. Det er aktuelt å plassere ei båsfelle i kommunen.

Folldal:

Ei tisper med 2 valper ble merket i Knutshø våren 2003. Disse dyrene hadde en del av sine leveområder innenfor Folldal kommune. Den gjenlevende valpen i familiegruppe må det byttes radiosender på våren 2004. Dette vil bli forsøkt gjort uten bruk av helikopter, men vil betinge bruk av snøskuter. Dette vil bli forsøkt gjort i mars måned. Det er aktuelt å gjenfange tisper for å montere ny GPS sender. Dette vil gjøres i forbindelse med yngling dersom tisper yngler. Hvis ikke ho yngler vil dette bli gjort i mars måned (jfr. valpen) dersom dette blir gjort.

Prosjektet vil forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (ikke den delen av kommunen som ligger i Forollhogna) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på remerking og merking i forbindelse med yngling. Det er aktuelt å plassere ei båsfelle i kommunen.

Tynset:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (ikke den delen av kommunen som ligger

i Forollhogna) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling. Det er aktuelt å plassere ei båsfelle i kommunen.

Tolga:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for Glomma) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Os i Østerdalen:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for Glomma) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Øyer:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for E6) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Ringebu:

Ei tispe med 2 valper ble fanget i grensefjellene mellom Sollia og Ringebu våren 2003. Se Stor-Elvdal for aktiviteter i tilknytning til disse dyrene. Prosjektet vil forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for E6) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking og merking i forbindelse med yngling. Landing med helikopter kan være aktuelt ved forsøk på merking i siste halvdel av mars måned.

Sør-Fron:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for E6) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Nord-Fron:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for E6) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Sel:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for E6) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Dovre:

Tispa merket i Lesja våren 2002 bruker også deler av Dovre. Se Lesja for aktiviteter i tilknytning til dette dyret. Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (øst for E6 og nord for Lesja-dalføret) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking og merking i forbindelse med yngling.

Lesja:

Ei tisper ble fanget i forbindelse yngling her våren 2002. Denne jerven må merkes (implantert radiosender) våren 2004. Dersom tisper har hi vil dette bli gjort i forbindelse med eventuelle merkeforsøk i den forbindelse. Dersom tisper ikke yngler vil dette bli forsøkt gjort i mars måned. Forsøk i mars vil bli forsøkt gjort uten bruk av helikopter, men vil betinge bruk av snøskuter. Dette vil bli forsøkt gjort i mars måned. Det er også aktuelt å sette på ny GPS sender.

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (nord for Lesja-dalføret) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking og merking i forbindelse med yngling.

Neset:

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (i Snøhetta området) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking i forbindelse med yngling.

Oppdal:

Tisper merket i Lesja våren 2002 bruker også deler av Oppdal. Se Lesja for aktiviteter i tilknytning til dette dyret.

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (i Snøhetta området) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking og merking i forbindelse med yngling.

Sunnal:

Tisper merket i Lesja våren 2002 bruker også deler av Sunndal. Se Lesja for aktiviteter i tilknytning til dette dyret.

Prosjektet vil vurdere å forsøke å merke familiegrupper av jerv i perioden 20. april til 15. mai i kommunen (i Snøhetta området) dersom det skulle bli yngling her i vår. Motorferdsel med snøskuter kan være aktuelt i forbindelse med forsøk på merking og merking i forbindelse med yngling.

For Sunndal kommune gjelder egne forskrifter som innskrenker forskningens mulighet til bl.a. bruk av snøskuter innenfor Snøhetta villreinområder (øst og vest).